

Recreatie nu alles verbindende schakel voor Oud Groevenbeek

Een levend landgoed, compact en compleet

*“Dat waren nog eens tijden!” riep de toen jonge heer P.A. van Schermbeek.
“Drie kamermeisjes, meneer! Eén gouvernante, één huisknecht, één chauffeur-
koetsier en schrik niet veertig à vijftig bosarbeiders in vaste dienst”.*

TEKST: WINEKE ALLERSMA FOTOGRAFIE: LÉONTINE VAN GEFFEN-LAMERS

DE ZIJDE MET DE FORMELE ENTREE VAN DE VILLA, GEZIEN OVER DE VIJVER.

ZICHT OP OUD GROEVEN-BEEK VANUIT DE RICHTING ERMELO.

Met zoveel bosarbeiders op de loonlijst is het helder: Oud Groevenbeek was in de eerste helft van de vorige eeuw nog een echt ontginningslandgoed, met de nadruk op bosbouw. Op de Veluwe, tussen de dorpen Ermelo en Putten, liggen Oud - en Nieuw Groevenbeek. Oorspronkelijk vormden ze in de 19e eeuw samen één groot landgoed, maar vanaf 1903 krijgen ze elk hun eigen ontwikkeling en elk hun eigen karakteristiek.

Historie

De geschiedenis begint in 1846, wanneer de uit het westen afkomstige notabel Jacob van Hall de boerderij Oud Groevenbeek en een stuk heidegrond koopt. Via de aan hem verbonden maatschap komen daar in de loop der jaren aangrenzende gronden bij.

Op het terrein, tussen het Putter- en Speulderbos en de Ermelose heide, wordt een stelsel van lanen en paden aangelegd en wordt bos aangeplant voor de houtproductie. Onder meer grove dennen, die indertijd werden gebruikt als

stuthout voor de mijnbouw. Een belangrijke inkomstenbron voor het landgoed.

Na enkele overdrachten in de 19e eeuw is het de heer J.H. van Schermbeek die Oud Groevenbeek in 1903 verwerft en er in 1907 een nieuw landhuis, de huidige villa Oud Groevenbeek op laat bouwen.

Veluwse 'suikertaart'

Het pand is ontworpen door architectenbureau L.A. van Essen en J. van Zeggeren uit Harderwijk. Dat bureau tekende in 1905 ook voor de verbouwing van Kasteel Staverden; het resultaat was bepalend voor de keuze van Van Schermbeek. Het witte landhuis van Oud Groevenbeek is opgetrokken in art-nouveau stijl. Motieven uit de natuur (denk aan bloemen en ranken van planten – WA) zijn daarbij kenmerkend.

De architectuur wordt getypeerd door tal van decoratieve details waarbij elke gevel een ander aanzicht heeft. Boven alle vensteropeningen en onder de gootlijsten bevindt zich kleurrijk tegelwerk met bloemmotieven en op de dakkapellen, dakkapellen met puntmutsjes.

Ook het goed bewaard gebleven interieur van de villa is vrijwel geheel in art-nouveau stijl. Opmerkelijk zijn de hoge plafonds met decoratief stucwerk, het tegelwerk op de wanden, gekleurd glas in lood met bloemmotieven en een herenkopje boven de vestibule-deuren. De schoorsteenmantels zijn in ieder vertrek voorzien van een andere marmersoort. In de geheel betegelde keuken vallen een oude schouw, een

Wandelroutes

*Wandelroute bij Oud Groevenbeek. Download de gratis route app van Natuurmonumenten: Natuur routes of kijk op Natuurmonumenten.nl/routes
Logeren bij Natuurmonumenten: buitenlevenvakanties.nl*

DE BOVENBOUW VAN DE VILLA MET VEEL DECORATIEVE ELEMENTEN ZOALS TEGELWERK, SIERMETSELWERK, IJZEREN BEKRONINGEN OP DE TOPGEVELS, DAKKAPellen EN SCHOORSTENEN IN SIERMETSELWERK.

BLIK OP DE VILLA EN DE INDRIJKWEKKENDE TOREN VANUIT DE TUIJN.

DE GROTE CENTRALE HAL OP DE BEGANE GROND MET MARMEREN VLOERPLATEN, ART-NOUVEAU TEGELWERK LANGS DE WANDEN, SILBERLING ORNAMENTEN AAN HET PLAFOND EN ZICHT OP DE FRAAIE TRAPOPGANG.

pomp en tegelwerk met oud-Hollandse voorstellingen op. Het tegelwerk in de centrale hal heeft gestileerde bladmotieven, de trap is uitgevoerd in houtsnijwerk en de ijzeren balusters zijn voorzien van florale motieven. Topstuk is de herenkamer met klassiek cassettenplafond, houten neorenaissance betimmeringen en op de wanden gobelins met jachttafereelen.

Van herstel naar herbestemming

Anno nu staat het gebouw er na zorgvuldige restauratie en een mooie herbestemming weer in volle glorie bij, nadat begin 2009 de villa door het plotselinge vertrek van de twee huurders leeg kwam te staan.

Parallel aan de herbestemming werd begonnen met een groot onderhoudsplan aan de buitenzijde. Het hele gebouw ging rondom in de steigers. Daken zijn waar nodig hersteld net als de karakteristieke dakkapellen, waarbij zoveel mogelijk van het oude materiaal is hergebruikt, zoals de bijzondere metalen raampjes en kozijnen.

Van uitgevallen tegelwerk onder de dakrand en boven de vensters zijn, in het juiste motief, nieuwe tegels gemaakt. Opmerkelijk was dat de witte gevelsteen en het voegwerk maar weinig herstel behoeften en nog in goede staat verkeerden.

Kleuronderzoek

Specifiek onderdeel van de aanpak van het exterieur was het schilderwerk. De variatie van de kleuren van het houtwerk

was een mengeling van wittinten. Een weinig geloofwaardige kleurstelling gezien de witte baksteen en het kleurrijke tegelwerk. Kleuronderzoek is dan essentieel om inzicht te krijgen in de ooit aanwezige kleurstelling.

Op de toegankelijke vensters en kozijnen waren geen oude kleuren meer te vinden; blijkbaar had een schilder ooit alle houtwerk een keer kaal gemaakt. Door de aanwezige steiger was het echter mogelijk op moeilijk bereikbare plaatsen te onderzoeken. In de hoop dat de schilder daar indertijd minder secuur te werk was gegaan.

En met succes, want in lijsten en dakkapellen werden de oorspronkelijke kleuren teruggevonden. Vooral het prachtige dieprood was een aangename en ook wel verklaarbare ontdekking, omdat deze tint ook in het tegelwerk voorkomt. Reden waarom de deuren en dakkapellen deze kleur hebben teruggekregen.

Net als vroeger

Een oude dame die in haar jeugd regelmatig op het landgoed kwam sprak bij een bezoek de verlossende woorden 'het is weer net zo als vroeger'. Een groter compliment had ze niet kunnen geven.

Tijdens de restauratie werd gedacht aan allerlei scenario's voor nieuw gebruik van de villa. Het idee om het gebouw anders te gaan gebruiken en vooral meer open te stellen won allengs meer terrein bij eigenaar Natuurmonumenten. De plattegrond van de villa leende zich uitermate goed

IMPRESSIE VAN DE SLAAPKAMER VAN DE VIJVERSUIITE OP DE VERDIEPING, MET ZICHT OP DE VIJVER EN HET PRACHTIG GEDECOREERDE HOUTEN PLAFOND.

ORIGINEEL FRAGMENT VAN HET FRAAIE STUCWERKPLAFOND IN DE VOORMALIGE SALON.

TEGELRAND IN DE OORSPRONKELIJKE KEUKEN MET OUD-HOLLANDSE AFBEELDINGEN.

TEGELWERK IN GESTILEERDE PLANT- EN BLOEMMOTIEVEN IN ART-NOUVEAU STIJL IN DE CENTRALE HAL OP DE BEGANE GROND.

om in diverse gebruiksdelen op te splitsen, vanwege de grote centrale hal op de begane grond en de verdieping, de afmetingen van de ruimtes en de aanwezigheid van twee trappenhuizen.

Er werd een schets gemaakt met een indeling in diverse woonunits. Dat konden kleinere woonappartementen worden, maar ook vakantiehuisjes. Er vond overleg plaats met gemeente en provincie en gaandeweg werden alle betrokkenen enthousiaster. Recreatie werd voor deze plek uiteindelijk de alles verbindende schakel.

Eerste stap in het planproces was het laten uitvoeren van bouwhistorisch onderzoek en historisch kleurenonderzoek van het interieur. Het is immers van belang bij de omvorming van een eerste schets naar een definitief plan maximaal rekening te houden met de bouw- en cultuurhistorische waarden van een monumentaal gebouw.

Duurzaamheid

Aan de hand van de uitkomsten van de onderzoeken werd een schetsplan voor de villa uitgewerkt tot vijf vakantieappartementen. Naast historische waarden, architectonische wensen, bouwkundige eisen als brandveiligheid, geluids-overdracht en functionele eisen voor het gebruik van het gebouw, was er de wens mogelijkheden te onderzoeken op

het gebied van duurzaamheid. Door details als vensteromlijstingen, plafondlijsten en schouwen waren gebruikelijke oplossingen van isoleren niet mogelijk of ongewenst. Het monument was leidend in de te maken keuzes.

De uiteindelijke duurzaamheid van het gebouw zit dan ook vooral in de wijze van verwarming: het hele pand wordt gestookt met houtsnippers. In de schuur naast de villa staan twee grote kachels met een flinke voorraad ervan uit eigen bos. Parallel aan de vergunningprocedure is het definitieve ontwerp verder uitgewerkt tot bestektekeningen, bestek en ruimteboeken, waarin van elke ruimte - 52 in totaal - staat beschreven wat er aan gebeuren moest. Een zeer waardevol document waar tijdens de hele verbouwperiode dankbaar gebruik van gemaakt is, omdat het een complexe toer is vijf huizen met al hun voorzieningen ondergebracht te krijgen in een monumentaal pand.

Silberling

Veel van de historische plafonds waren rond 1970 verwijderd en vervangen door boardplafonds. Erg jammer, maar hierdoor ontstond wel de mogelijkheid de infrastructuur van leidingen aan te brengen onder de vloeren om daarna de plafonds met stucwerk en stucornamenten weer in de sfeer te brengen van het oorspronkelijke.

DE OORSPRONKELIJKE OUDE KEUKEN MET GEHEEL BETEGELDE WANDEN EN EEN RAND VAN TEGELWERK MET OUD-HOLLANDSE AFBEELDINGEN.

‘Drie kamermeisjes, meneer. Dat waren nog eens tijden!’

ALPHA VOCHTTECHNIEK

**Veelzijdig en al meer dan 39 jaar ervaring
in het bestrijden van vochtproblemen:**

- adviezen en onderzoek m.b.t. vochtbestrijding
- injecteren (zowel constructief als waterdichtend)
- waterdicht maken van kelders en souterrains
- injecteren tegen optrekkend vocht
- bestrijden van vochtoverlast in kruipruimten
- hydrofoberen van metselwerk, beton en natuursteen
- betonreparatiesystemen
- renovatie- en restauratiepleisters
- houtworm-, schimmel- en zwambestrijding

Postbus 409,
4600 AK Bergen op Zoom
Telefoon: 0165 - 38 62 00
E-mail: info@alphavochttechniek.com
Internet: www.alphavochttechniek.com

Steenfabriek Biezeveld B.V.

Steenfabriek Biezeveld levert de volgende formaten uit voorraad:

Ijselformaat handvorm
Rijnformaat handvorm
Vechtformaat handvorm
Friesche drieling handvorm
Hilversums formaat handvorm
Utrechts plat handvorm
Profielen handvorm
Vormstenen handvorm
Plavuizen handvorm
Kloosterformaten handvorm

en nog veel andere bakstenen voor uw restauratie.

Steenfabriek Biezeveld B.V.

*Sint Jozefweg 66B
5953 JP Reuver
Tel: 077 474 2920
www.biezeveld.nl*

Subsidie voor de herbestemming van uw monument?

Aan- en verkoop
landgoederen
en monumenten

Beheer en
herbestemming
van erfgoed

Taxatie,
subsidie en
fiscaliteit

Bent u eigenaar van een rijks- of gemeentelijk monument? Staat het voor een groot deel leeg en weet u niet hoe het rendabel te maken is? Er bestaat een aantrekkelijke subsidie regeling voor advies over de herbestemming. We stellen vast wat er met uw object kan, wat er mag en aan welke functie in de markt behoefte is. Bel ons vandaag nog om vast te stellen of uw monument voor subsidie in aanmerking komt!

Maak kans
op deelname aan
een uniek
"herbestemmings-
diner"

Voor nadere inlichtingen, bel ons: +31 43 3233511 of surf naar www.klement2.com
Kantooradres: Rijksweg 4, 6271 AE Gulpen

klement²
RENTMEESTERS

Aan de hand van nog aanwezige stucornamenten was bekend dat er plafondstukken hadden gezeten van de firma Silberling, een eind 19e/ begin 20e eeuw landelijk werkend stucwerkbedrijf uit Amsterdam, dat een uitgebreide keur aan ornamenten kon leveren.

Rond 1900 werden stucwerkornamenten namelijk al vanuit een catalogus besteld. In alle vertrekken waar het nodig was nieuwe stucplafonds aan te brengen heeft een professioneel adviseur bijgedragen de plafonds weer te voorzien van de juiste afgietsels van Silberling mallen, daterend uit de bouwperiode van het huis.

Naast een goede voorbereiding was er tijdens de uitvoering een brede, afhankelijk van de werkzaamheden wisselende,

samenstelling van deskundigen aanwezig bij de bouwvergaderingen. De totale uitvoeringsperiode heeft zeven maanden in beslag genomen; voor de omvang en complexiteit van het werk best kort. Maar bij alle betrokkenen was er de wil er mooi werk van te maken, afgedwongen door het gebouw.

De meer dan honderd jaar oude villa wilde blijkbaar graag weer in de belangstelling staan.

Door de ligging tussen Ermelo en Putten wordt het landgoed intensief gebruikt door wandelaars en fietsers. Letterlijk een levend landgoed, maar ook compact en heel compleet.

Auteur Wineke Allersma is adviseur Gebouwd Erfgoed bij Natuurmonumenten

DE VERANDA VAN DE VILLA MET ZICHT OP DE TUIN EN IN DE VERTE DE ERMELOSE HEIDE.

Bronnen

Lochem, S. van, Purmer, M. en Allersma, W. (2014). Verborgen Schatten. Gebouwen van Natuurmonumenten, 's-Graveland

Monumenten Advies Bureau, Nijmegen, (2011). Bouwhistorische verkenning interieur van het landhuis Oud Groevenbeek, Ermelo

LINKS: ZICHT OP OUD GROEVENBEEK VANUIT DE RICHTING VAN ERMELO.